

HET GAAT NIET MEER OM ALLE KNIKKERS

In mijn lagere schooltijd was knik-keren of *kölse* een geliefd spelletje. Bij ons werd altijd geknikkerd met een kuiltje; in andere streken was het spel er op gericht om knikkers van tegenstanders weg te schieten. Kuiltjes of *pötjes* werden gemaakt door met de hak van een stevige schoen of klomp rond te draaien en zo de grond ter plekke een beetje uit te boren. Ondiepe kuiltjes waren het verraderlijkst, omdat de knikkers daar vaak bij te hoge snelheid doorheen rolden. Er

Sjroevele, het leiden van de knikker, werd beschouwd als vals spel en kostte je onmiddellijk jouw beurt. Bij het begin van het spel gooide iedere deelnemer, van achter een met de schoenpunt getrokken streep om de beurt zijn knikker richting *pötje*. Wie *in ut pötje mikte* of er het dichtste bij lag mocht beginnen. Degene die met handig, maar ook tactisch spel de laatste knikker *potte* ging strijken met de winst.

's Avonds werden de knikkers ge-

teld en wat mij betreft opgepoetst bewaard in een oude gietijzeren soepketel die ik van mijn moeder had gekregen. Groot was de voldoening als bleek dat mijn vermogen weer was gegroeid. Het kwam zelden voor dat ik *keps* thuis kwam, dat ik al mijn knikkers voor die dag had verspeeld. Mijn jeugd is getekend door het spel. Het heeft mijn karakter gevormd. Het ging mij echt om de knikkers. Tot zover deze nostalgische overwegingen. Mijn kinderen knikkerden overigens ook, maar ik geloof dat ze geen knikkers van klei meer hadden. Groot was mijn verbazing dat het spel in de loop der tijd nauwelijks veranderd was. Schokkend dat het profijt niet meer werd gekoesterd en 's avonds opgepoetst bewonderd werd. De gewoonte dat de winst op het eind van de dag over het schoolplein werd uitgestrooid en iedereen vrijelijk in de opbrengst kon graaien had zijn intrede gedaan. Hoe treffend, ook strategisch, is de vergelijking met de Limburgse natuur. Tegenwoordig aangeduid als goud (*bômme*), zilver (*viskes*) en brons (*glaze*); buiten de edelmetaalgebieden de voor de biodiversiteit zo belangrijke landschapselementen (*de gewoéne*). De laatste zijn zo gewoon al niet meer. Ondanks de inzet van veel natuurbeschermers veelal *versjangeleerd*, net als de *gewoéne* vermalen tot hun oorsprong in het streven naar vruchtbare grond. En wanneer kijken we nog met trots naar onze glazen parels? De animo om ze te poetsen is er niet meer. De soepketel is met veel bombarie vervangen door een zeepbel. De buitenkant straalt in alle kleuren, maar de inhoud is lucht. Ik maak het voor de tweede keer mee. Het graaien is opnieuw opgesteld. Nu in onze natuur.

Meestal werd het spel om tactische redenen begonnen met de *gewoéne*. De meeste van mijn klasgenoten, veelal boerenjongens, vonden het verlies dan minder erg en je leerde tenslotte de baan kennen. Obstakels mochten al naar gelang de van te voren gemaakte afspraken worden verwijderd. Discussies daarover waren legio, evenals het vaststellen van *sjroevele*. Een knikker mocht maar kort contact hebben met de wijsvinger bij het mikken op het *pötje*.

A. LENDERS